

Høringsvar fra veterinærer som ønsker en bærekraftig utvikling av pelsdyrholdet i Norge

Pelsdyrnæringen har lyktes med en klar forbedring av dyrevelferden siden Stortingsmeldingen nr. 12 av 2002-2003, med hovedvekt på forandringene som trådte i kraft i form av ny Forskrift om hold av pelsdyr og bransjekravet om obligatorisk kvalitetssikringssystem (FarmSert) inkludert helsetjeneste fra 2011. Det finnes utfordringer i samtlige husdyrhold, og et kontinuerlig arbeid for å ivareta dyrevelferden på best mulig måte er svært viktig i alle typer dyrehold. De rundt 100 privatpraktiserende veterinærene tilsluttet helsetjenesten for pelsdyr svarer at dyrevelferden er god eller meget god i norsk pelsdyrhold.

Norge har ett av verdens strengeste regelverk med tanke på dyrevelferd. Pelsetterspørselen er stadig økende, og det er i praksis umulig å forby salg av pelsprodukter innenfor EU og EØS. Et forbud mot hold av pelsdyr i Norge vil føre til at det importeres og selges mer pelsverk som er produsert under vesentlig dårligere forhold for pelsdyrene.

De forskjellige aspektene av dyrevelferd må ofte veies opp mot hverandre. Hold av rev på tett gulv eller i innhegninger gir mulighet for større plass og graving, men medfører større risiko for sosial stress ved større dyregrupper, smertefulle og dødelige sykdommer som til dels ikke kan behandles eller forebygges samt våt og skitten pels som dyrene mistrives med. Pelsdyrhold startet i innhegninger men ble flyttet til nettingbur over bakken nettopp for å unngå en del lidelser. Gjennom fleksible burløsninger og burberikelser samt mulighet for ønsket sosial kontakt imøtegås langt flere behov enn tidligere.

Domestisering

Hvorvidt pelsdyr er domestiserte eller ikke diskuteres ikke av forskere lenger. Norsk oppdrettsrev og -mink er ikke ville dyr. Dette kan best sammenfattes i konklusjonen til Decuypere (2010): «By way of a general conclusion, we can state that, based on a number of typical domestication characteristics such as changes in fur colour, the lengthening of the mating season, the reduction in brain volume and behaviour changes, and by analogy to changes in these characteristics in animals known to us from time immemorial, the bred mink is unmistakably a domesticated animal.

The parallel phenomena in domestication experiments on the mink as were observed in the classic domestication experiment by Belyaev (1979) concerning silver fox, strengthen this conclusion even more, if needed.”

Motstand

Det har skjedd svært mye for å bedre dyrevelferden i norsk pelsdyrnæring siden vedtaket om vurdering av avvikling av pelsdyrhold i Norge ble fattet av sentralstyret i Den Norske

Veterinærforening i 2001. Både Rogaland og Trøndelag veterinærforening var svært imot dette vedtaket, og flere medlemmer meldte seg ut av foreningen i protest. Argumentasjonen med «aktive rovdyr» er ikke konsekvent. Beitedyr har et like bredt spekter av adferdsmønster, og vandrer gjerne lange strekninger i løpet av et år. Man må se på motivasjonene bak ulike adferdsmønster hos domestiserte dyr snarere enn hva artsfrender gjør som viltlevende. Behov for badevann til mink nevnes gjerne som et eksempel på et adfersbehov minken ikke får utløp for i fangenskap. I motivasjonsforsøk med mink er det bevist at minken foretrekker andre aktiviseringsobjekter fremfor vann. Holdsystemene for alle husdyr endres og oppdateres i takt med ny viten, og det er viktig at forskningen på dette området opprettholdes.

Bruk av nakketang til rev

Pelsdyrforskriften forbyr som kjent rutinemessig bruk av nakketang til rev. Videre sier den at nakketang kan brukes dersom det er nødvendig under sykdomsbehandling, brunstkontroll, inseminering og avliving. Den beskytter reven fra å skade seg selv under nevnte prosesser, og gir reveoppdretteren et sikkert arbeidsmiljø. Vi ønsker å presisere at nakketang er en god og skånsom måte å fiksere rev på under forutsetning av den blir brukt riktig. Opphenging av rev i nakketang anses ikke som korrekt bruk. Det aksepteres til sammenlikning å bruke halsbånd på hund og storfe, men det aksepteres ikke å løfte dyret i halsbåndet eller at det vokser inn i huden.

Valpedødelighet hos rev

Det påstås i dyrevelferdsmeldingen at det er relativt høy valpedødelighet hos rev. Denne påstanden bør nyanseres i form av sammenlikning med andre flerfødende arter. I 2012 lå valpedødeligheten på 14,7% hos sølvrev og 19,1% hos blårev. I flere undersøkelser på hund er det påvist dødelighet på over 30% (Blunden et al 2001). Hos svin ligger det et gjennomsnittlig tap på 22,4% fra fødsel til avvenning («Redd en spedgris»). Sett i den sammenheng er det ikke høyere dødelighet hos rev enn hos andre flerfødende arter.

Blårevavl

Under avsnittet som beskriver WelFur henvises det til en utprøving av velferdsprotokollen utført av to finske forskere. Her ble det blant annet konkludert med at 26,4% av norsk rev hadde bøyde framben, hvorav 24% i mild grad. I konklusjonen til denne rapporten står det at de to forskerne ikke var enige i hvordan bøyde framben skulle bedømmes, og veterinærene tilknyttet helsetjenesten for pelsdyr i Norge har uttrykt stor usikkerhet rundt hvordan benstilling hos rev skal bedømmes. Det bør også tillegges at norsk rev som havnet i kategorien beveger seg ikke, var sølvrev som ikke så noen grunn til å forlate liggehyllen. Dette er åpenbart dyr med god bevegelighet siden de befinner seg nettopp på liggehyllen. Det å trekke konklusjoner ut fra kriterier som ikke er klarlagt tilstrekkelig på forhånd, samt å

sammenlikne norske gårder med 92% sølvrev og finske gårder med 71% blårev og resten krysningsrev uten å skille mellom artene blir direkte feil. Videre er det høyst betenkelig å trekke konklusjoner for hele Norge basert på besøk i 5 revegårder i samme geografiske område. Forekomsten av blårev som ikke kan bevege seg normalt ved veterinærbesøket i oktober/november var til sammenlikning på 0,1% i 2013 og 0,01% i 2014. Likevel anses ikke målet om en funksjonsfrisk blårev å være oppnådd, så dette må det fortsatt jobbes mot gjennom avl og føring slik utvalget også anbefaler. Norsk blårev eksporteres for øvrig til Finland for å øke valperesultatene hos finsk blårev, noe som tyder på at blårevavlen på verdensbasis ikke har en bærekraftig retning.

Bærekraftig utvikling eller styrt avvikling

For å opprettholde både motivasjon og infrastruktur i norsk pelsdyrnæring kreves det forutsigbare rammebetingelser. Selv om vi støtter pelsdyrutvalgets anbefaling om en bærekraftig utvikling, ønsker vi å poengtere at en avvikling over lang tid høyst sannsynlig vil gå på akkord med dyrevelferden og er derfor en uakseptabel løsning i våre øyne.

Våre anbefalinger for en bærekraftig pelsdyrnæring er:

1. Krav om minst to ulike aktivitetsobjekter til rev bortsett fra i valpetiden slik det også foreslås i den nye, finske holdforskriften.
2. Tilleggskrav for dem som ønsker maksimal dyretetthet av mink.
3. Metodikk for lynneregistrering i samarbeid med NMBU.
4. Kartlegge egnede gruppesammensetninger av pelsdyr og utgi anbefalinger rundt gruppehold.
5. Kartlegge behovene til valper av krysningsrev.
6. Elektronisk journalføring både av avlsmål og daglige registreringer. Dette vil også skape en bedre oversikt og således demme opp for Mattilsynets bekymringspunkter.
7. Fortsatt fokus på en funksjonsfrisk blårev.
8. Økt forskning og rådgivning.
9. Implementering av velferdsprotokoller i form av WelFur når disse er ferdig utprøvd
10. Samnordisk forskning på fôr som i større grad tar hensyn til pelsdyrenes behov gjennom året samt rask implementering av ny kunnskap hos fôrproducentene.

Underskevet av:

1. Tore Solenes, produksjonsdyrveterinær ved Veterinærvakta for Aure og Smøla
2. Dyrlege Dag Aasland, ambulant stordyrpraksis i Sandnes (og i Finnøy)
3. Celine K. Heimberg, minkrådgiver og privatpraktiserende veterinær, Rogaland
4. Gorm Sanson, Utviklingssjef Felleskjøpet
5. Odd Jorulv Skjølberg, selvstendig næringsdrivende, stordyrpraksis inkl. tilsyn pelsdyrgårder Smøla, Møre og Romsdal
6. John Erik Meland, Holtålen kommune
7. Roger Andersen, Rensklev, 7320 Fannrem, kombinert praksis
8. Elsa Siqveland, Langgt.22, 4362 Vigrestad. Helsetjenesteveterinær i flere minkfarmar. Stordyrpraksis ved Varhaug veterinærkontor
9. Veterinær Magnar Sunde, Stryn, Sogn og Fjordane
10. Tone Runhild O. Skadsem, privat stordyrpraksis på Jæren
11. Dr med vet Ordin Møller, Akershus
12. Hege Falck-Andersen, veterinær i kombinert praksis i Nedre Hallingdal
- 13 + 14. Olav Arnt Reite og Harald Leikarnes, privatpraktiserende Oppdal Sør-Trøndelag, Oppdal Dyreklinikk AS
15. Kåre B. Sunde, privatpraktiserende Trøndelag
16. Per M. Navelsaker, veterinær produksjonsdyr, Ørsta og Volda
17. Johan Haugen DVM Produksjonsdyrpraktiker Hemne
18. Karl Kleppe, produksjonsdyrveterinær, Tu veterinærkontor. Jeg er besetningsveterinær og rådgivende veterinær for 10 pelsdyrfarmer i Time, Klepp og Sola i Rogaland. De har til sammen ca. 20.000 tisper og ca. 110.000 valper
19. Olav Distad, privatpraktiserende veterinær/helseteneste pelsdyr, Tynset
20. Gunnar Hynne, Seniorinspektør/ veterinær, Mattilsynet Avdeling Trondheim og Omland. Jeg arbeider med dyrehelse og dyrevelferd og har hovedansvar for pelsdyrholdet i vår avdeling Trondheim og omland
21. Jeg kjenner mest til minkoppdrett, mens dette notatet nesten bare omhandler rev. Ett punkt jeg mener må være med, er at også Pelsdyrnæringa må være aktive bidragsytere til å ekskludere egne produsenter som driver i strid med dyrevelferdslovens krav. Jeg mener at Den Norske Veterinærforening IKKE kan bruke medlemmenes ressurser på eller ha

prinsipielle meninger om å avvikle lovlig næringer/produksjonsformer. Så lenge produksjonen drives i henhold til dyrevelferdslovens krav, mener jeg dette er en lovlig produksjonsform som kan fortsette. Line Gertrud Lundstein, Spesialinspektør/veterinær, Mattilsynet, avdeling Mjøsområdet

22. Nils A. Amdal, privat praksis Hedmarken

23. Geir Gjul, veterinær, Nordmøre

24. Astrid Berg, Spesialveterinær, fjørfe Nortura BA

25. Wenche Farstad, professor i reproduksjonsfysiologi, NMBU

26. Frants Eirik Kvam, veterinær, Veltevegen 97, 2636 Øyer

27. Marie A Rathe, 7224 Melhus, Privatpraktiserende veterinær produksjonsdyr

28. Arild Hetland, Veterinær i Marnardal

29. Ove Harald Fossen, Privatpraktiserende dyrlege, Klepp på jæren

30. Gunvor Sveen, Gjøvik. Privatpraktiserende smådyr og produksjonsdyr, pelsdyr

31. Erik Ulven, Privat Praktiserende veterinær, Aust Agder

32. Knut Arne Rein, Seniorinspektør/veterinær. Arbeider mye med dyrevelferd og inspiserer pelsdyrfarmene i vårt distrikt. Ansatt i Mattilsynet, Midt, Avdeling Sør innherred

33. Øyvind Mjølshes, Veterinær i stordyrpraksis i kommunene Klepp og Time på Jæren

34. Per Oma, privatpraktiserende veterinær Klepp

35. Veterinær Roar Øverbø, Melhus, Sør-Trøndelag

36. Hans Robert Skei, privatpraktiserende, 7710 Sparbu

37. Elisabeth Alvestad Kaasa, Drangedal, pelsdyr veterinær for farmere i Nissedal kommune

38. Dag Fredrik Vatne, Privatpraktiserende veterinær, Sandnes / Jæren

39. Anne Berit Selle. Privatpraktiserende veterinær i Gloppen, Sogn og Fjordane

40. Veterinær Harald Skagemo, Orklaveien 50, 7336 Meldal. Privatpraktiserende veterinær i Meldal og Rennebu. Helseovervåking i pelsdyrfarmer i Meldal

41. Olav Skrutvold, Sjusjøvegen 892, 2616 Lismarka. Alm. prak. veterinær i Ringsaker, Hedmark

42. Reidun Fattnes, Privatpraktiserende, hovudsakleg produksjonsdyr og hest Arbeidar i Førde i Sunnfjord

43. Agnar Hunshamar. Privatpraktiserende veterinær. Sandnes

44. Randi Sørby, veterinær Oslo
45. Geir Kvæstad, priv. prakt. vet. med kontroll av to minkoppdrett i Tysvær og Vindafjord
46. Stine Bjerke Solstad, Reisa Dyreklinikk i Nord Troms
47. Karl Einar Kleppa, Seniorinspektør/ veterinær ved avdeling Sør-Rogaland, Sirdal og Flekkefjord. Viser også til videre presisering av oppgaver i mail av 23.04.2015.
48. Erik Roth, privatpraktiserende veterinær, 4054 Tjelta (Sola i Rogaland)
49. Oddfrid Vange Bergfjord, 6869 HAFSLO, Privatpraktiserende dyrlege
50. Ivar Grongstad, Helsetjenesteveterinær pelsdyr, Høylandet
51. Marianne Myhrer, Indre Østfold, stordyrpraksis
52. Veterinær i klinisk praksis i Gloppen kommune, Sogn og Fjordane, Edvin Karl Bolstad
53. Mvh Leif Hage, Kårstad 6797 Utvik, privatpraktiserende veterinær produksjonsdyr Gloppen/Stryn
54. Rune Bratås, Sauda veterinærkontor
55. Hege Askvik, praktiserende veterinær Gulen (Sogn og Fjordane)
56. Lene Hausstätter, Veterinær, Produksjonsdyr og primærvakt på produksjonsdyr/smådyr Østlandet/Hedemark
57. Veterinær Øystein Skei. Produksjonsdyrveterinær i Levanger kommune i Nord-Trøndelag
58. Veterinær Benjamin Falnes, bor på Ålgård, praktiserer i Jæren området på storfe,sau,gris,hest og mink
59. Veterinær Anders Sæther Moen, Møre og Romsdal
60. Linda Randgaard veterinær ved Elverum Dyrehospital
61. Atle Domke, veterinær, Rogaland
62. Kjell Magne Hjørungdal. Privat praktiserende veterinær i Hjelmeland, strand og forsand
63. Karin Johnsen, veterinær, Sogn og Fjordane
64. Bjarte Hole, Privatpraktiserende veterinær, Lom og Skjåk kommuner, Oppland
65. Kristin Bakke Lajord, Vang
66. Tor E Løken, praktiserende veterinær i Vestre Toten
67. Ingun Bjerke, veterinær i klinisk praksis, Vestfold

68. Tor K. Bakken, 3570 Ål

69. Sveinung Madland, Gøysavegen 26, 4110 Forsand. Stordyrpraktiker, Austre Ryfylke, Rogaland

70. Vidar Nedrebø, produksjonsdyrlege i Gjesdal

71. Åshild Vedvik, Veterinær, Nedre Hallingdal (Hemsedal, Gol, Nes og Flå)

72. Manuel Fässler, produksjonsdyrpraksis med mink, Jæren veterinærservice

73. Hans Gunnar Bruheim, produksjonspraksis med rev i 25 år, Melhus

74. Kari Anne Hegna Sterten, Agdenes

75. Svein Ove Risa, Veterinær Undheim

76. Jeg sier ja til fortsatt pelsdyrhold i Norge. Dette med begrunnelse i at næringen, lik alt annet hold av dyr, det være seg sports- og kjæledyr eller annet dyrehold i næringsøyemed, til enhver tid er og vil være i utvikling og i prosess for å forbedre sine rutiner. Syver Kyllingstad, Produksjonsdyrveterinær svin, storfe og sau, Ringsaker, Hedmark